DOMSTOLENS DOM

den 14 december 2000 *

I mål C-344/98,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget (nu artikel 234 EG), från Supreme Court (Irland), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i de vid den nationella domstolen anhängiga målen mellan

Masterfoods Ltd

och

HB Ice Cream Ltd

samt mellan

HB Ice Cream Ltd

och

Masterfoods Ltd, med firma Mars Ireland,

angående tolkningen av artiklarna 85, 86 och 222 i EG-fördraget (nu artiklarna 81 EG, 82 EG och 295 EG),

* Rättegångsspråk: engelska.

meddelar

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden G.C. Rodríguez Iglesias, avdelningsordförandena C. Gulmann, A. La Pergola, M. Wathelet och V. Skouris samt domarna D.A.O. Edward, J.-P. Puissochet, P. Jann, L. Sevón (referent), R. Schintgen och F. Macken,

generaladvokat: G. Cosmas,
justitiesekreterare: byrådirektören L. Hewlett,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Masterfoods Ltd, genom D. O'Donnell, SC, befullmäktigad av A. Cox och P.G.H. Collins, solicitors,

— HB Ice Cream Ltd, genom M.M. Collins, B. Shipsey och M. Cush, SC, befullmäktigade av Hayes & Sons och Slaughter & May, solicitors,

— Frankrikes regering, genom K. Rispal-Bellanger, sous-directeur, utrikesministeriets rättsavdelning, och R. Loosli-Surrans, chargé de mission vid samma avdelning, båda i egenskap av ombud,

— Italiens regering, genom professor U. Leanza, chef för utrikesministeriets avdelning för diplomatiska tvister, biträdd av professor L. Daniele, advokat och expert vid nämnda ministerium, i egenskap av ombud,

— Sveriges regering, genom departementsrådet A. Kruse, Utrikesdepartementet, i egenskap av ombud,

— Förenade kungarikets regering, genom J.E. Collins, Assistant Treasury Solicitor, i egenskap av ombud, biträdd av N. Green, QC,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom B. Doherty och W. Wils, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid förhandlingen den 15 mars 2000 av: Masterfoods Ltd, företrätt av P.G.H. Collins och D. O'Donnell, HB Ice Cream Ltd, företrätt av M.M. Collins och B. Shipsey, Sveriges regering, företrädd av A. Kruse, Förenade kungarikets regering, företrädd av J.E. Collins, biträdd av A. Robertson, barrister, och kommissionen, företrädd av B. Doherty och W. Wils,

och efter att den 16 maj 2000 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Supreme Court har genom beslut av den 16 juni 1998, som inkom till domstolen den 21 september samma år, i enlighet med artikel 177 i EG-fördraget (nu artikel 234 EG) ställt tre frågor om tolkningen av artiklarna 85, 86 och 222 i EG-fördraget (nu artiklarna 81 EG, 82 EG och 295 EG).

2 Frågorna har uppkommit i två tvister mellan Masterfoods Ltd (nedan kallat Masterfoods) och HB Ice Cream Ltd, nu Van den Bergh Foods Ltd (nedan kallat HB) avseende en exklusivitetsklausul i ett avtal om tillhandahållande av frysdiskar som det senare bolaget ingått med detaljhandlare som säljer glass avsedd att konsumeras omedelbart.

Tvisterna vid den nationella domstolen

3 HB är ett helägt dotterbolag i Unileverkoncernen och den största tillverkaren av glass i Irland. Sedan ett antal år tillbaka tillhandahåller HB sina glassförsäljare frysdiskar gratis eller mot en obetydlig hyra. HB har förbehållit sig äganderätten till frysdiskarna och tillhandahållandet sker under förutsättning att de används enbart för förvaring av glass tillverkad av HB (nedan kallad exklusivitetsklausulen).

4 Masterfoods är ett dotterbolag till det amerikanska bolaget Mars Inc., som tog sig in på den irländska glassmarknaden år 1989.

5 Med start sommaren 1989 började många detaljhandlare som erhållit frysdiskar av HB att förvara och visa Masterfoods produkter i dessa. HB krävde då att exklusivitetsklausulen skulle följas.

6 I mars 1990 väckte Masterfoods talan inför High Court (Irland) med yrkande om att High Court skulle fastställa att exklusivitetsklausulen var ogiltig enligt intern rätt och enligt artiklarna 85 och 86 i fördraget. HB väckte en separat talan med yrkande om att High Court skulle förelägga Masterfoods att upphöra med att uppmana detaljhandlarna att inte följa exklusivitetsklausulen. Båda bolagen yrkade skadestånd.

7 I april 1990 meddelade High Court ett tillfälligt föreläggande till HB:s fördel.

8 Den 28 maj 1992 avgjorde High Court Masterfoods respektive HB:s talan. High Court ogillade Masterfoods talan och meddelade ett slutligt beslut till HB:s fördel med ett permanent förbud för Masterfoods att uppmana detaljhandlarna att förvara Masterfoods produkter i HB:s frysdiskar. HB:s yrkande om skadestånd ogillades emellertid.

9 Masterfoods överklagade detta beslut till Supreme Court den 4 september 1992.

10 Samtidigt med detta tvistemålsförfarande inkom HB med ett klagomål till Europeiska gemenskapernas kommission med stöd av artikel 3 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, Första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar 85 och 86 (EGT 13, 1962, s. 204; svensk specialutgåva,

område 8, volym 1, s. 8). Detta klagomål avsåg att HB tillhandahöll ett stort antal detaljhandlare frysdiskar som endast fick användas för produkter av detta märke.

11 I sitt meddelande om anmärkningar till HB av den 29 juli 1993 ansåg kommissionen att bolagets distributionssystem stred mot artiklarna 85 och 86 i fördraget.

12 Efter ett antal samtal med kommissionen informerade HB den 8 mars 1995 kommissionen om en rad ändringar i syfte att erhålla ett undantag i enlighet med artikel 85.3 i fördraget. Den 15 augusti 1995 offentliggjorde kommissionen ett meddelande i enlighet med artikel 19.3 i förordning nr 17 i vilket kommissionen förklarade sin avsikt att inte göra några invändningar mot HB:s distributionssystem.

13 Då kommissionen emellertid inte ansåg att ändringarna medfört det önskade resultatet avseende fritt tillträde till försäljningsställena, tillställde den HB ett nytt meddelande om anmärkningar den 22 januari 1997.

14 Genom beslut 98/531/EG av den 11 mars 1998 om ett förfarande enligt artiklarna 85 och 86 i fördraget (Ärende nr IV/34.073, IV/34.395 och IV/35.436 — Van den Bergh Foods Limited) (EGT L 246, s. 1) förklarade kommissionen följande:

— Bestämmelsen om exklusivitet i de avtal om frysdiskar, som slutits mellan HB och detaljhandlare i Irland för utplacering av frysdiskar på försäljningsställen där det endast finns en eller flera frysdiskar som tillhandahållits av HB för lagring av enskilt förpackade lösglassartiklar och där det inte finns frysdiskar

som dessa detaljhandlare själva skaffat sig eller som tillhandahållits av en annan glasstillverkare än HB, utgör en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget (artikel 1 i beslut 98/531),

och

— HB:s uppmuntran av detaljhandlare i Irland, som inte har frysdiskar som de själva skaffat sig eller som tillhandahållits av någon annan glasstillverkare än HB, att sluta avtal om frysdiskar med exklusivitetsvillkor genom att erbjuda sig att utan någon direkt kostnad tillhandahålla dessa detaljhandlare frysdiskar för lagring av enskilt förpackade lösglassartiklar och att underhålla dem, utgör en överträdelse av artikel 86 i fördraget (artikel 3 i beslut 98/531).

15 Kommissionen avslog dessutom bolagets begäran om undantag enligt artikel 85.3 i fördraget (artikel 2 i beslut 98/531) och uppmanade HB att omedelbart upphöra med de konstaterade överträdelserna samt avstå från alla åtgärder med samma syfte eller verkningar (artikel 4 i beslut 98/531). Kommissionen uppmanade även HB att informera de detaljhandlare med vilka det hade avtal om frysdiskar som utgjorde överträdelser av artikel 85.1 i EG-fördraget, såsom de beskrevs i artikel 1 i beslut 98/531, om den fullständiga lydelsen av artiklarna 1 och 3 i nämnda beslut, samt att underrätta dem om att bestämmelserna om exklusivitet var ogiltiga (artikel 5 i beslut 98/531).

16 HB har under sitt aktuella namn Van den Bergh Foods Ltd genom ansökan, som inkom till förstainstansrättens kansli den 21 april 1998 och registrerades under nummer T-65/98, med stöd av artikel 173 fjärde stycket i EG-fördraget (nu artikel 230 fjärde stycket EG i ändrad lydelse) väckt talan om ogiltigförklaring av beslut 98/531.

17 HB begärde vidare genom särskild handling, som inkom till förstainstansrättens kansli samma dag, med stöd av artikel 185 i EG-fördraget (nu artikel 242 EG) uppskov med verkställigheten av detta beslut fram till dess att förstainstansrätten prövat ärendet i sak.

18 Under dessa omständigheter beslutade Supreme Court att förklara målet vilande och begära att domstolen skulle meddela ett förhandsavgörande beträffande följande frågor:

"1. Med hänsyn till dom och beslut av High Court (Irland) av den 28 maj 1992, beslut av Europeiska gemenskapernas kommission av den 11 mars 1998 och ansökan av Van den Bergh Foods Ltd med stöd av artiklarna 173, 185 och 186 i Fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen (nedan kallat EG-fördraget) om att förstainstansrätten skall ogiltigförklara sistnämnda beslut och bevilja uppskov med verkställigheten av detta:

a) Medför den skyldighet till uppriktigt samarbete med kommissionen som fastslagits i domstolens rättspraxis att Supreme Court måste vilandeförklara det mål som har anhängiggjorts vid denna och invänta utgången av det mål som väckts vid förstainstansrätten mot kommissionens ovannämnda beslut och av eventuella senare överklaganden till domstolen?

b) Medför kommissionens beslut som är riktat till en enskild part (och som är föremål för en talan om ogiltigförklaring och en ansökan om uppskov med verkställigheten av denna part) om att denna parts frysdiskavtal strider mot artikel 85.1 och/eller artikel 86 i EG-fördraget att denna part hindras från att försöka få en dom fastställd i vilken en nationell domstol har gjort en motsatt bedömning till den partens förmån om samma eller liknande frågor enligt artiklarna 85 och 86 i fördraget, när beslutet från denna domstol överklagats till sista nationella instans?

Frågorna 2 och 3 skall endast besvaras för det fall fråga 1 a besvaras nekande.

2 Mot bakgrund av det rättsliga och ekonomiska sammanhanget avseende de ifrågavarande frysdiskavtalen på marknaden för enskilt förpackade lösglassartiklar, strider det mot artikel 85.1 och/eller artikel 86 i EG-fördraget att en tillverkare och/eller en leverantör av glass tillhandahåller detaljhandlaren en frysdisk utan direkt kostnad — eller på annat sätt förmår detaljhandlaren att motta frysdisken — på villkor att återförsäljaren i denna frysdisk endast förvarar sådan glass som levereras av nämnda tillverkare och/eller leverantör?

3 Är det med hänsyn till artikel 222 i EG-fördraget omöjligt att ifrågasätta giltigheten av exklusiva frysdiskavtal med stöd av artiklarna 85 och 86 i EG-fördraget?"

19 Genom beslut av den 7 juli 1998 i mål T-65/98 R, Van den Bergh Foods mot kommissionen (REG 1998, s. II-2641) beviljade förstainstansrättens ordförande uppskov med verkställigheten av beslut 98/531 fram till dess att mål T-65/98 avgjorts genom förstainstansrättens dom.

20 Genom beslut av den 28 april 1999 vilandeförklarade ordföranden på förstainstansrättens femte avdelning förfarandet i mål T-65/98 i enlighet med artikel 47 tredje stycket i EG-stadgan för domstolen, fram till dess att domstolen meddelat dom i förevarande mål.

Den första frågan

Parternas synpunkter

21 Masterfoods har inledningsvis påpekat att ett nekande svar på den första frågan skulle medföra att det vore tillåtet för en nationell domstol som avgör ett mål i sista instans att hänskjuta frågor till domstolen som rör tolkningen av artiklarna 85 och 86 i fördraget när förstainstansrätten redan prövar i stort sett identiska frågor inom ramen för en talan mot ett beslut som kommissionen antagit med tillämpning av nämnda artiklar. Den nationella domstolen skulle således tillämpa domstolens förhandsavgörande för att avgöra tvisten samtidigt som förstainstansrätten, och eventuellt domstolen om målet överklagas, avgör talan mot kommissionens beslut. En sådan tillämpning skulle, enligt Masterfoods, mycket väl kunna ske innan förfarandet mot nämnda beslut avslutas.

22 Masterfoods och den franska regeringen har sedan hänvisat till domen av den 28 februari 1991 i mål C-234/89, Delimitis (REG 1991, s. I-935, svensk specialutgåva, volym 11, s. 65), punkterna 44 och 45, samt punkt 4 i kommissionens meddelande 93/C 39/05 om samarbete mellan kommissionen och de nationella domstolarna vid tillämpningen av artiklarna 85 och 86 i EEG-fördraget (EGT C 39, 1993, s. 6, nedan kallat meddelandet) och erinrat om att kommissionen är ansvarig för genomförandet av och inriktningen på gemenskapens konkurrenspolitik och skall härvid handla i allmänhetens intresse medan de nationella domstolarna skyddar de rättigheter som enskilda har i deras inbördes förhållande.

23 Enligt Masterfoods utövar kommissionen sina befogenheter och fattar sina beslut när gemenskapens intresse så kräver (förstainstansrättens dom av den 18 september 1992 i mål, T-24/90, Automec mot kommissionen, REG 1992, s. II-2223, punkterna 77 och 85—87, svensk specialutgåva, volym 13, s. 61 samt

meddelandet, punkt 13). Kommissionen ger i sådant fall företräde åt fall som är av särskilt politiskt, ekonomiskt eller juridiskt intresse för gemenskapen. Kommissionens beslut är enligt Masterfoods i alla delar tvingande för mottagaren.

24 Härav följer enligt Masterfoods att kommissionen är rätt instans att fatta beslut i frågor av gemenskapsintresse.

25 Vad gäller förfarandet i artikel 177 i fördraget har Masterfoods hävdat att domstolen, till skillnad från det förfarande som föreskrivs i artikel 173 i fördraget, inte är behörig att fastställa de faktiska omständigheterna utan endast kan pröva rättsfrågor. Det åligger således den nationella domstolen att avgöra målet genom att tillämpa domstolens avgörande på de faktiska omständigheter som fastställts under förfarandet vid den nationella domstolen.

26 Det föreligger enligt Masterfoods en betydande risk för att en nationell domstol som avgör ett mål i sista instans, genom att tillämpa ett förhandsavgörande av domstolen, kommer fram till ett avgörande som är oförenligt med kommissionens beslut om detta fastställs av förstainstansrätten eller av domstolen vid ett eventuellt överklagande, eller med förstainstansrättens eller domstolens slutliga avgörande ifall kommissionens beslut inte skulle fastställas i sin helhet. Nödvändigheten av att undvika sådana beslut som sinsemellan är oförenliga utgör en del av den samarbetsskyldighet som åligger de nationella domstolarna och gemenskapens institutioner, en skyldighet som skapades i syfte att säkerställa tillämpning av rättssäkerhetsprincipen (domen i det ovannämnda målet Delimitis, punkt 47).

27 Såväl Masterfoods som den franska regeringen anser att nödvändigheten av att undvika motstridiga beslut även gäller samarbetet mellan nationella domstolar och förstainstansrätten då den avgör en talan i första instans mot ett beslut av kommissionen. Enligt den franska regeringen skall en nationell domstol förklara målet vilande om det föreligger risk för motstridighet mellan denna domstols framtida beslut och ett framtida beslut av en av gemenskapsdomstolarna, det vill

säga om ett uppenbart problem avseende rättssäkerhet eller lojalt samarbete föreligger. Kravet på vilandeförklaring synes desto mer motiverat då den nationella domstolen avgör målet i sista instans.

28 Masterfoods har tillagt att en nationell domstol, genom ett lämpligt interimistiskt avgörande, har möjlighet att undvika varje form av orättvisa som kan uppstå till följd av att förfarandet försenas på grund av en vilandeförklaring.

29 HB, den italienska och den brittiska regeringen har inledningsvis påpekat att de nationella domstolarna och kommissionen har konkurrerande befogenheter vad gäller tillämpningen av artiklarna 85.1 och 86 i fördraget (domen i det ovannämnda målet Delimitis, punkterna 44 och 45) och att dessa artiklar har direkt effekt i förhållandet mellan enskilda (dom av den 30 januari 1974 i mål 127/73, BRT, även kallad BRT 1, REG 1974, s. 51; svensk specialutgåva, volym 2, s. 249).

30 Enligt HB är motstridigheten mellan beslut 98/531 och High Courts dom i de nationella förfarandena oförenlig med rättssäkerhetsprincipen, såsom den tolkats av domstolen i punkt 47 i domen i det ovannämnda målet Delimitis. Denna dom ger emellertid ingen direkt vägledning om hur man skall undvika eller minska risken att komma fram till motstridiga beslut i en situation där kommissionen är ansvarig för att en juridiskt sett osäker situation uppkommit, på grund av att den har handlagt ett ärende som redan var anhängiggjort vid en nationell domstol.

31 Det följer enligt HB av rättspraxis att skyldigheten att lojalt samarbeta i vissa fall kan föranleda en nationell domstol att skönsmässigt besluta att vilandeförklara ett mål som den handlägger (domarna i de ovannämnda målen Delimitis och Automec mot kommissionen). Det är dessutom obestridligen så att den nationella domstolen kan begära ett förhandsavgörande i enlighet med artikel 177 i fördraget (meddelandet, punkt 32).

32 Eftersom beslut 98/531 antagits i strid med samarbetsskyldigheten och uppskov med verkställigheten för närvarande har beviljats fram tills dess att förstainstansrätten avgjort talan om ogiltigförklaring och med hänsyn till att nämnda beslut inte är bindande för den nationella domstolen utan på sin höjd ger denna viktiga uppgifter till stöd för dess avgörande (meddelandet, punkt 20), anser HB att en vilandeförklaring av förfarandet vid Supreme Court inte är den mest lämpliga åtgärden. En vilandeförklaring av förfarandet vid förstainstansrätten till dess att domstolen meddelat ett förhandsavgörande och Supreme Court tillämpat detta skulle däremot ge förstainstansrätten möjlighet att avgöra HB:s talan om ogiltigförklaring med hjälp av domstolens tolkning av de rättsfrågor som uppkommit i de två tvisterna vid den nationella domstolen.

33 HB har tillagt att ett beslut av kommissionen dels inte binder en nationell domstol på samma sätt som en dom från förstainstansrätten eller domstolen, dels inte kan frånta en part rätten att framföra sina argument. Rätten att väcka talan skyddas enligt HB av Europakonventionen av den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och har erkänts i medlemsstaternas författningar och skall därför anses utgöra en grundläggande gemenskapsrättslig princip (dom av den 15 maj 1986 i mål 222/84, Johnston, REG 1986, s. 1651, punkt 18, svensk specialutgåva, volym 8, s. 597).

34 Enligt den italienska regeringen kan den samarbetsskyldighet för kommissionen och de nationella domstolarna som föreskrivs i artikel 5 i EG-fördraget (nu artikel 10 EG) inte beröva nationella domstolar deras speciella oberoende.

35 Den italienska regeringen har härvid påpekat att om kommissionen inlett ett förfarande avseende ett särskilt fall av åsidosättande av artiklarna 85 och 86 i fördraget, är den nationella domstolen inte skyldig att förklara målet vilande i avvaktan på utgången av kommissionens åtgärder (domen i det ovannämnda målet BRT I, punkt 21). Även om kommissionens förfarande, i målen vid den nationella domstolen, lett fram till ett beslut i den mening som avses i artikel 3.1 i

förordning nr 17 är detta beslut inte slutligt. Talan har väckts mot beslutet med stöd av artikel 173 i fördraget, och uppskov med verkställigheten har beviljats med stöd av artikel 185 i fördraget.

36 Den italienska regeringen har gjort gällande att den nationella domstolen är skyldig att beakta kommissionens beslut i sin dom såvida den inte avser att bestrida beslutets giltighet genom att begära ett förhandsavgörande i enlighet med artikel 177 i fördraget. Den senare möjligheten föreligger emellertid inte om den part som bestrider beslutet hade rätt att angripa detta med stöd av artikel 173 fjärde stycket i fördraget men inte gjorde det (dom av den 9 mars 1994 i mål C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf, REG 1994, s. I-833; svensk specialutgåva, volym 15, s. 59). Om kommissionens beslut däremot har ifrågasatts inför förstainstansrätten har den nationella domstolen en möjlighet, men ingen skyldighet, att vilandeförklara målet i väntan på gemenskapsdomstolarnas avgörande i stället för att begära ett förhandsavgörande beträffande beslutets giltighet.

37 Den brittiska regeringen har påpekat att ett beslut av kommissionen enligt artikel 189 i EG-fördraget (nu artikel 249 EG) är bindande för dem som det är riktat till, att det träder i kraft på dagen för delgivning och att det förutsätts vara giltigt tills det förklarats ogiltigt av förstainstansrätten eller domstolen sedan en talan väckts med stöd av artiklarna 173 eller 177 i fördraget.

38 Enligt samma regering följer det av den allmänna rättssäkerhetsprincipen och av den samarbetsskyldighet som föreskrivs i artikel 5 i fördraget att de nationella domstolarna skall utöva sina befogenheter så att varje betydande risk för motstridighet undviks inte enbart med framtida beslut av kommissionen utan även med beslut som redan formellt har antagits.

39 Denna risk kan undvikas på flera sätt. För det första kan nationella domstolar vilandeförklara målet och uppmana kommissionen att ompröva sitt beslut om de anser att kommissionens beslut innefattar en felaktig bedömning av de faktiska

omständigheterna. För det andra kan nationella domstolar i enlighet med artikel 177 i fördraget begära att domstolen skall avgöra huruvida kommissionens beslut är giltigt. För det tredje kan dessa nationella domstolar, om beslutet skall prövas av förstainstansrätten, vilandeförklara målet i väntan på domen. Det åligger enligt den brittiska regeringen den nationella domstolen att vilandeförklara målet när det föreligger risk för att det beslut som den nationella domstolen avser att fatta kan stå i strid med ett existerande eller framtida beslut av en av gemenskapens institutioner (dom av den 12 december 1967 i mål 23/67, Brasserie de Haecht, REG 1967, s. 525, domarna i de ovannämnda målen BRT I och Delimitis, samt dom av den 15 december 1994 i mål C-250/92, DLG, REG 1994, s. I-5641). Eftersom inte varje risk för motstridighet motiverar att förfarandet vid den nationella domstolen försenas, borde den nationella domstolen för det fjärde bedöma huruvida den åberopade risken för motstridighet är relevant i det berörda fallet när den fattar sitt beslut. Om den nationella domstolen beslutar att vilandeförklara målet bör den dessutom pröva huruvida det finns anledning att besluta om interimistiska åtgärder.

40 Kommissionen har påpekat att i den situation som är aktuell vid den nationella domstolen kan det beslut som kommissionen antagit med stöd av artikel 3.1 i förordning nr 17 fortfarande ogiltigförklaras av förstainstansrätten. Detta beslut är enligt kommissionen en tvingande gemenskapsrättsakt. Behörighet att ogiltigförklara en sådan rättsakt har enbart gemenskapsdomstolarna.

41 Om det i en sådan situation föreligger risk för motstridiga avgöranden bör den nationella domstolen enligt kommissionen normalt besluta att vilandeförklara målet till dess att talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut definitivt avgjorts (domen i det ovannämnda målet Delimitis, punkt 52).

42 Om den nationella domstolen inte anser sig kunna vänta, kan den begära ett förhandsavgörande av domstolen (domen i det ovannämnda målet Delimitis, punkt 54). I ett sådant fall är en nationell domstol vars avgörande inte kan överklagas, som till exempel Supreme Court, skyldig att begära ett förhandsavgörande av domstolen i enlighet med artikel 177 i fördraget. Den nationella domstolen är enligt kommissionen emellertid inte skyldig att göra detta

omedelbart utan kan invänta att förfarandet vid förstainstansrätten och ett eventuellt senare överklagande avgörs och därefter pröva huruvida några rimliga tvivel fortfarande föreligger.

43 Eftersom inrättandet av förstainstansrätten i anslutning till domstolen syftar till att förbättra enskildas rättsskydd och bibehålla kvaliteten och effektiviteten vid gemenskapsdomstolarnas prövning (dom av den 17 december 1998 i mål C-185/95 P, Baustahlgewebe mot kommissionen, REG 1998, s. I-8417, punkt 41), undrar kommissionen om den bästa lösningen inte vore att invänta att talan om ogiltigförklaring mot kommissionens beslut avgörs definitivt.

44 Vad gäller den omständigheten att det beviljats uppskov med verkställigheten av kommissionens beslut har kommissionen påpekat att om förstainstansrätten, och eventuellt domstolen om målet överklagas, bekräftade detta besluts lagenlighet skulle risken för motstridighet med den nationella domstolens avgörande inte uteslutas utan endast senareläggas.

Domstolens bedömning

45 Domstolen kommer först att erinra om de principer som styr kompetensfördelningen mellan kommissionen och nationella domstolar vad gäller tillämpningen av gemenskapsrättsliga konkurrensbestämmelser.

46 Kommissionen, som enligt artikel 89.1 i EG-fördraget (nu artikel 85.1 EG i ändrad lydelse) skall säkerställa tillämpningen av de principer som anges i artiklarna 85 och 86 i fördraget, har att ange och genomföra inriktningen på gemenskapens konkurrenspolitik. Det åligger kommissionen att under förstainstansrättens och domstolens kontroll fatta individuella beslut enligt gällande förfaranderegler och anta undantagsförordningar. För att effektivt sköta denna

uppgift, vars fullgörande med nödvändighet innebär komplicerade ekonomiska bedömningar, har kommissionen rätt att ge olika prioritet åt klagomål som inkommit till den (dom i det ovannämnda målet Delimitis, punkt 44, samt av den 4 mars 1999 i mål C-119/97 P, Ufex m.fl. mot kommissionen, REG 1999, s. I-1341, punkt 88).

47 Enligt artikel 9.1 i förordning nr 17 är kommissionen ensam behörig att fatta beslut om tillämpningen av artikel 85.3 i fördraget (domen i det ovannämnda målet Delimitis, punkt 44). Vad gäller tillämpningen av artiklarna 85.1 och 86 delar kommissionen däremot behörigheten med de nationella domstolarna (domen i det ovannämnda målet Delimitis, punkt 45). Dessa senare bestämmelser har direkt effekt i förhållandet mellan enskilda och skapar direkta rättigheter för enskilda som det åligger de nationella domstolarna att skydda (domen i det ovannämnda målet BRT I, punkt 16). De nationella domstolarna är således behöriga att tillämpa bestämmelserna i artiklarna 85.1 och 86 i fördraget även sedan kommissionen påbörjat ett förfarande med tillämpning av artiklarna 2, 3 eller 6 i förordning nr 17 (domen i det ovannämnda målet BRT I, punkterna 17—20).

48 Oavsett denna kompetensfördelning kan kommissionen, för att utöva den funktion som den tilldelats enligt fördraget, inte vara bunden av ett avgörande som en nationell domstol meddelat med tillämpning av artiklarna 85.1 och 86 i fördraget. Kommissionen har således rätt att när som helst fatta individuella beslut med tillämpning av artiklarna 85 och 86 i fördraget, även då ett avtal eller förfarande redan varit föremål för ett avgörande av en nationell domstol och det beslut som kommissionen ämnar fatta står i strid med detta domstolsavgörande.

49 Det framgår även av domstolens rättspraxis att medlemsstaternas skyldighet enligt artikel 5 i fördraget att vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att de skyldigheter som följer av gemenskapsrätten fullgörs och avstå från varje åtgärd som kan äventyra att fördragets mål uppnås, åligger alla myndigheter i medlemsstaterna, även domstolarna inom ramen för deras behörighet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 17 december 1998 i mål C-2/97, IP, REG 1998, s. I-8597, punkt 26).

50 Enligt artikel 189 fjärde stycket i fördraget är emellertid ett beslut som kommissionen fattat med tillämpning av artiklarna 85.1, 85.3 och 86 i fördraget, till alla delar bindande för dem som det är riktat till.

51 I punkt 47 i domen i det ovannämnda målet Delimitis fastställde domstolen att de nationella domstolarna skall, när de träffar avgöranden om avtal och förfaranden som senare kan bli föremål för beslut av kommissionen, undvika att träffa avgöranden som står i strid med ett beslut som kommissionen ämnar fatta med tillämpning av artiklarna 85.1, 85.3 och 86 i fördraget, för att inte åsidosätta rättssäkerhetsprincipen.

52 När en nationell domstol träffar avgörande om ett avtal eller förfarande som redan varit föremål för ett beslut av kommissionen kan den *a fortiori* inte träffa ett avgörande som står i strid med kommissionens beslut, även om det senare strider mot ett avgörande av en nationell domstol i första instans.

53 Det är härvid utan betydelse att ordföranden vid förstainstansrätten meddelat uppskov med verkställigheten av beslut 98/531 tills förstainstansrätten avgjort målet, som är anhängiggjort vid den. Gemenskapsinstitutionernas rättsakter presumeras nämligen i princip vara giltiga och därmed ha rättsverkan, även om de är behäftade med fel, så länge de inte har ogiltigförklarats eller återkallats (dom av den 15 juni 1994 i mål C-137/92 P, kommissionen mot BASF m.fl., REG 1994, s. I-2555, punkt 48; svensk specialutgåva, volym 15, s. 201). Rättens beslut att, i enlighet med artikel 185 i fördraget, interimistiskt bevilja uppskov med verkställigheten av den omtvistade rättsakten har endast interimistisk verkan. Det varken föregriper rätts- eller bevisfrågorna i tvisten eller motverkar följderna på förhand av det avgörande som senare skall meddelas i sakfrågan i det beslut som senare skall fattas i målet vid den nationella domstolen (beslut av den 19 juli 1995 i mål C-149/95 P(R), kommissionen mot Atlantic Container Line m.fl., REG 1995, s. I-2165, punkt 22).

54 När en nationell domstol hyser tvivel beträffande giltigheten eller tolkningen av en rättsakt från en av gemenskapens institutioner, kan eller skall den i enlighet

med artikel 177 andra och tredje styckena i fördraget begära att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande.

55 Om den person som beslutet riktar sig till, likt parterna i målet vid den nationella domstolen, har väckt talan om ogiltigförklaring mot beslutet inom den tidsfrist som föreskrivs i artikel 173 femte stycket i fördraget, ankommer det på den nationella domstolen att bedöma om den skall vilandeförklara målet till dess nämnda talan om ogiltigförklaring definitivt avgjorts eller för att begära ett förhandsavgörande av domstolen.

56 Det skall härvid erinras om att tillämpningen av gemenskapens konkurrensregler grundas på en skyldighet till lojalt samarbete mellan de nationella domstolarna å ena sidan och kommissionen respektive gemenskapsdomstolarna å andra sidan. Var och en agerar därvid utifrån den funktion den tilldelats enligt fördraget.

57 När lösningen på den tvist som är anhängiggjord vid den nationella domstolen är beroende av huruvida kommissionens beslut är giltigt, följer det av skyldigheten till lojalt samarbete att den nationella domstolen, för att undvika att träffa ett avgörande som står i strid med kommissionens beslut, bör förklara målet vilande till dess gemenskapsdomstolarna definitivt avgjort talan om ogiltigförklaring, såvida inte den nationella domstolen med anledning av omständigheterna i målet anser det motiverat att begära ett förhandsavgörande av domstolen beträffande giltigheten av kommissionens beslut.

58 Domstolen vill härvid påpeka att när den nationella domstolen förklarar ett mål vilande skall den bedöma om det är nödvändigt att besluta om interimistiska åtgärder i syfte att skydda parternas intressen fram till dess att den avgör målet slutgiltigt.

59 Det följer i förevarande fall av begäran om förhandsavgörande att frågan huruvida High Courts föreläggande, enligt vilket Masterfoods permanent förbjuds att uppmana detaljhandlare att förvara dess produkter i frysdiskar som tillhör HB, skall vidmakthållas är beroende av giltigheten av beslut 98/531. Det följer således av samarbetsskyldigheten att den nationella domstolen borde förklara målet vilande till dess att gemenskapsdomstolarna definitivt avgjort talan om ogiltigförklaring, såvida den inte, med anledning av omständigheterna i målet, anser det motiverat att begära ett förhandsavgörande av domstolen beträffande giltigheten av kommissionens beslut.

60 Den första frågan skall således besvaras så att när en nationell domstol träffar avgörande om ett avtal eller förfarande vars förenlighet med artiklarna 85.1 och 86 i fördraget redan varit föremål för ett beslut av kommissionen, kan den inte träffa ett avgörande som står i strid med kommissionens beslut även om det senare strider mot ett avgörande av en nationell domstol i första instans. Om den person som kommissionens beslut riktar sig till har väckt talan om ogiltigförklaring av beslutet inom den tidsfrist som föreskrivs i artikel 173 femte stycket i fördraget, ankommer det på den nationella domstolen att bedöma om den skall förklara målet vilande till dess nämnda talan om ogiltigförklaring avgjorts eller för att begära ett förhandsavgörande av domstolen.

Den andra och den tredje frågan

61 Mot bakgrund av svaret på den första frågan, saknas anledning att besvara de andra frågor som ställts av den nationella domstolen.

Rättegångskostnader

62 De kostnader som har förorsakats den franska, den italienska, den svenska och den brittiska regeringen samt kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

— angående de frågor som genom beslut av den 16 juni 1998 har ställts av Supreme Court — följande dom:

När en nationell domstol träffar avgörande om ett avtal eller förfarande vars förenlighet med artiklarna 85.1 och 86 i EG-fördraget (nu artiklarna 81.1 EG och 82 EG) redan varit föremål för ett beslut av kommissionen, kan den inte träffa ett avgörande som står i strid med kommissionens beslut även om det senare strider mot ett avgörande av en nationell domstol i första instans. Om den

person som kommissionens beslut riktar sig till har väckt talan om ogiltigförklaring av beslutet inom den tidsfrist som föreskrivs i artikel 173 femte stycket i EG-fördraget (nu artikel 230 femte stycket EG i ändrad lydelse), ankommer det på den nationella domstolen att bedöma om den skall förklara målet vilande till dess nämnda talan om ogiltigförklaring avgjorts eller för att begära ett förhandsavgörande av domstolen.

Rodríguez Iglesias	Gulmann	La Pergola
Wathelet	Skouris	Edward
Puissochet	Jann	Sevón
Schintgen		Macken

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 14 december 2000.

R. Grass	G.C. Rodríguez Iglesias
Justitiesekreterare	Ordförande